

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

ELEANOR SHARPSTON

přednesené dne 24. dubna 2008¹

1. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podanou Amtsgericht (obvodní soud) Flensburg, Německo, je zpochybňována slučitelnost německé kolizní normy se zákazem diskriminace a občanskými právy zakotvenými ve Smlouvě o ES. Podle této normy se příjmení osoby, která má pouze německou státní příslušnost, určí výlučně podle německého práva. V důsledku toho, i když se osoba narodila a obvykle pobývá v jiném členském státě (v projednávaném případě se jedná o Dánsko), jehož právo se na tuto osobu použije podle vlastních kolizních norem, nemůže být její příjmení, vytvořené a zapsané v tomto členském státě v souladu s tamním právem, zapsáno v Německu, pokud neodpovídá také německému hmotnému právu.

„V rámci použití této Smlouvy, aniž jsou dotčena její zvláštní ustanovení, je zakázána jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti.“

3. Článek 17 ES stanoví:

„1. Zavádí se občanství Unie. Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje státní příslušnost členského státu, ale nenahrazuje ji.

Právní rámec

Ustanovení Smlouvy

2. Článek 12 první pododstavec ES stanoví:

2. Občané Unie mají práva a povinnosti stanovené touto Smlouvou.“

4. Podle čl. 18 odst. 1 ES:

„Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států

1 — Původní jazyk: angličtina.

s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení.“

5. Podle článku 65 ES (ve spojení s čl. 61 písm. c) ES a článkem 67 ES) může zákonodárce Společenství přijmout „opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem“, včetně opatření na „b) podporu slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních sporů“. Žádná taková opatření dosud nebyla ohledně určení jmen přijata².

členských státech nyní hmotněprávní předpisy umožňují větší výběr, než tomu bylo dříve. Na tomto místě nicméně postačí poznamenat, že zde existuje značná škála možností nejen ohledně určení příjmení, ale i ohledně právně stanoveného rozsahu možností. Zejména složená příjmení (kombinující příjmení obou rodičů) jsou v některých členských státech zakázána, v jiných členských státech povolena a v dalších jsou pravidlem.

Kolizní normy týkající se určení příjmení

Hmotněprávní předpisy o určení příjmení

6. V bodech 5 až 22 stanoviska ve věci *García Avello*³ poskytl generální advokát Jacobs přehled tehdy platných (2003) předpisů o určení příjmení v členských státech. Od té doby došlo k dalšímu vývoji a v některých

7. Za účelem určení, které právo se uplatní na určení příjmení osoby, pokud existují vztahy k více než jednomu právnímu řádu, odkazují některé právní řády na právo místa obvyklého pobytu⁴, ačkoliv se zdá být obvyklejším

2 — V současné době je třeba přijmout opatření podle článku 65 ES, „pokud je to nutné k řádnému fungování vnitřního trhu“. Toto omezení se již nevyskytuje v článku 81 Smlouvy o fungování Evropské unie, který má nahradit článek 65 ES a který obsahuje zvláštní ustanovení o přijetí opatření týkajících se rodinného práva s mezinárodním prvkem.

3 — Věc C-148/02 (rozsudek ze dne 2. října 2003, Recueil, s. I-11613).

4 — Mezi členskými státy uplatňují zjevně Dánsko, Finsko a Litva kritérium domicilu (ve smyslu obvyklého pobytu a nikoliv pojmu „domicile“, jak je užíván v systémech common-law), přičemž řecké právo odkazuje v některých případech na právo posledního společného místa pobytu rodičů.

odkazovat na právo státní příslušnosti dotyčné osoby⁵. Tento koncept je zakotven pro některé členské státy v mezinárodních úmluvách v souvislosti s ICCS (Mezinárodní komise pro osobní stav), mezivládní organizací, jejímiž členy je 13 členských států a tři další státy mají status pozorovatele. Německo je členem ICCS. Dánsko není členem ani pozorovatelem.

Právní předpisy týkající se práv dětí

9. Článek 3 odst. 1 úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte⁸ stanoví: „Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už usku- tečňované veřejnými nebo soukromými zaří- zeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány“. V podstatě stejné ustanovení obsahuje čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie⁹.

8. Několik úmluv ICCS⁶ se týká jmen, ale žádná z nich nebyla ratifikována více než sedmi členskými státy. V souhrnu tyto úmluvy v zásadě stanoví, že jména osob se určují podle práva státu, jehož je osoba státním přísluš- níkem, a že smluvní státy nepovolí změny příjmení státních příslušníků jiného smluv- ního státu, ledaže jsou tyto osoby také státními příslušníky prvního státu, ale vystaví potvrzení o různých příjmeních, pokud je to vhodné. Novější úmluva⁷, která ještě nevstou- pila v platnost, stanoví, že pokud je dítě státním příslušníkem více než jednoho smluv- ního státu, uzná se příjmení udělené ve státě narození i v ostatních smluvních státech, uzná se však i příjmení udělené dítěti na návrh rodičů v jiném smluvním státě, jehož je dítě státním příslušníkem.

10. Článek 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte stanoví mimo jiné, že dítě musí být „zapsáno ihned po porodu a má od narození právo na jméno“. V podstatě stejné ustanovení obsa- huje čl. 24 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech¹⁰.

5 — To je zřejmě případ většiny zbývajících členských států. Irsko a Spojené království však nemají zvláštní kolizní normu, neboť jejich vnitrostátní právo je dostatečně flexibilní co se týče přijetí jmen vytvořených v souladu s jakýmkoli právním systémem.

6 — Úmluva ICCS č. 4 o změnách příjmení a jmen ze dne 4. září 1958; č. 19 o právu použitelném pro příjmení a jména ze dne 5. září 1980; a č. 21 o vystavování potvrzení o různých příjmeních ze dne 8. září 1982.

7 — Úmluva ICCS č. 31 o uznávání příjmení ze dne 16. září 2005.

8 — Ze dne 20. listopadu 1989, ratifikované všemi členskými státy.

9 — Úř. věst. C 364, s. 1 (nověji Úř. věst. 2007, C 303, s. 1).

10 — Ze dne 16. prosince 1966, ratifikovaného rovněž všemi členskými státy.

Vnitrostátní právo týkající se projednávaného případu

11. Podle pravidel dánského mezinárodního práva soukromého se otázky určení příjmení osob řídí právem domicilu této osoby (ve smyslu obvyklého pobytu) tak, jak je definován dánským právem. Pokud se určuje příjmení osoby s obvyklým místem pobytu v Dánsku, použije se tedy dánské právo.

12. V době rozhodné pro projednávaný případ se určení příjmení v Dánsku řídilo články 1 až 9 zákona č. 193 ze dne 29. dubna 1981 (Lov om personnavne – zákon o jménech osob)¹¹.

13. Článek 1 tohoto zákona stanoví, že pokud rodiče užívali jedno příjmení, bylo toto příjmení jménem určeným pro dítě. Pokud neužívali stejné příjmení, mohli si vybrat příjmení jednoho z nich. Nicméně článek 9 také umožňoval administrativní změnu příjmení na příjmení složené z příjmení obou rodičů spojených spojovníkem.

14. Alternativně (a obvykle) může být, pokud má dítě příjmení jednoho z rodičů, užíváno příjmení druhého rodiče jako „druhé křestní jméno“ (*mellemnavn*). Tato dvě jména jsou

fakticky spojena (bez spojovníku). Podle zákona z roku 1981 mohl nicméně v tomto případě přejít na další generaci pouze druhý prvek složeného jména (příjmení).

15. V Německu podle čl. 10 odst. 1 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (zákon uvádějící občanský zákoník, dále jen „EGBGB“) jméno osoby podléhá právu státu, jehož je osoba státním příslušníkem. Podle čl. 10 odst. 3 může být příjmení dítěte určeno výlučně podle práva jiného státu, pokud je rodič (nebo jiná osoba udělující jméno) státním příslušníkem tohoto státu. Německé právo se však může použít, jestliže žádný z rodičů nemá německou státní příslušnost, avšak nejméně jeden z nich pobývá v Německu.

16. Podle § 1616 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“), pokud rodiče užívají stejné příjmení¹², jedná se

¹¹ — Ke dni 1. dubna 2006 nahrazen zákonem č. 524 ze dne 24. června 2005 (Navnelov – zákon o jménech), který připouští více možností volby.

¹² — Podle § 1355 může být příjmením manželů pouze jméno jednoho z obou manželů, nikoli však spojení obou jmen.

o jméno určené pro dítě, jako v Dánsku. Ustanovení § 1617 stanoví:

dokumentu německého matričního úřadu nebo na německém dokumentu totožnosti.“

„(1) Pokud rodiče neužívají stejné příjmení a mají ve společné výchově dítě, zvolí si společně, prohlášením před matrikářem, buď příjmení otce, nebo matky v okamžiku prohlášení, které bude dáno dítěti při jeho narození. [...] Tato volba rodičů platí rovněž i pro jejich další děti.

17. Ustanovení § 1617 odst. 1 tak vylučuje možnost spojení příjmení obou rodičů k vytvoření nového složeného jména. Nevylučuje však předání složeného jména užívajícího jedním z rodičů¹⁴.

(2) Pokud rodiče takové prohlášení neučiní ve lhůtě jednoho měsíce od narození dítěte, Familiengericht [¹³] převede právo určit příjmení dítěte na jednoho z rodičů. Odstavec 1 se použije přiměřeně. Soud může určit rodiči lhůtu k výkonu jeho práva. Pokud nebylo právo volby příjmení vykonáno do uplynutí uvedené lhůty, ponese dítě příjmení rodiče, na kterého bylo právo převedeno.

Judikatura Soudního dvora

18. Otázky týkající se určení příjmení se v kontextu práva Společenství nevyskytují často. Z této oblasti byly nicméně Soudnímu dvoru již dříve položeny dvě předběžné otázky: ve věci Konstantinidis¹⁵ a García Avello¹⁶ – a rovněž již dříve v projednávaném případě¹⁷.

(3) Pokud se dítě narodí v cizině, soud nepřevéde na rodiče právo vybrat příjmení dítěte v souladu s odstavcem 2, ledaže by o to požádal jeden z rodičů nebo dítě, nebo by bylo potřebné zaznamenat příjmení dítěte na

13 — Obvodní soud s funkcí rodinného soudu.

14 — Bundesverfassungsgericht (ústavní soud) rozhodl, že § 1616 a § 1617 BGB nejsou v rozporu s ústavou, pokud vylučují, aby mělo dítě jedno složené jméno skládající se ze jmen obou rodičů (rozsudek ze dne 30. ledna 2002, 1 BvL 23/96, BVerfGE 104, s. 373).

15 — Věc C-168/91 (rozsudek ze dne 30. března 1993, Recueil, s. I-1191).

16 — Citované v poznámce pod čarou 3.

17 — Standesamt Stadt Niebüll (C-96/04, rozsudek ze dne 27. dubna 2006, Sb. rozh. s. I-3561; viz níže body 21 až 29.

19. Ve věci Konstantinidis rozhodl Soudní dvůr, že je v rozporu se zákazem diskriminace na základě státní příslušnosti, jestliže byl řecký státní příslušník povinen užívat při výkonu svého povolání v jiném členském státě přepis svého jména, který změnil jeho výslovnost, pokud z toho vyplývající zkreslení přinášelo riziko toho, že by si ho možní zákazníci mohli splést s jinými osobami.

20. Ve věci García Avello dospěl Soudní dvůr k závěru, že články 12 ES a 17 ES brání belgickým orgánům nevyhovět žádosti, podané jménem nezletilých dětí s pobytem v Belgii, ale majících dvojí, belgickou a španělskou, státní příslušnost, aby byla příjmení těchto dětí změněna na příjmení, na která měly nárok podle španělského práva a tradice.

Skutkový stav a řízení

21. Dítě Leonhard Matthias se narodilo v Dánsku v roce 1998 rodičům Stefanu Grunkinovi a Dorothee Paul. Dítě i jeho rodiče mají pouze německou státní příslušnost (narozením v Dánsku nevzniká automaticky dánská státní příslušnost). Většinu svého života žilo dítě zejména v Dánsku, kde jeho

rodiče zpočátku společně žili. Několik měsíců v letech 2001–2002 žilo s rodiči v Niebüll v Německu. Od té doby žije hlavně se svou matkou v Tønder v Dánsku, ale pravidelně pobývá se svým otcem v Niebüll, vzdáleném asi 20 km.

22. Narození Leonharda Matthiase bylo původně zapsáno v Dánsku pod příjmením „Paul“, s „Grunkin“ jakožto *mellemlavn*. O několik měsíců později bylo na žádost rodičů dítěte změněno na jméno „Grunkin-Paul“ na základě správního osvědčení (*navnebevis*) a byl vydán rodný list uvádějící toto příjmení¹⁸. Bylo to možné, neboť dítě mělo svůj domicil pro účely dánského mezinárodního práva soukromého v Dánsku, takže se dánské právo použilo pro určení jeho příjmení.

23. Rodiče si dítě přejí zapsat u německých orgánů v Niebüll pod příjmením „Grunkin-Paul“, které mu bylo dáno v Dánsku. Podle německých právních předpisů uvedených výše¹⁹ odmítly dotyčné orgány uznat toto jméno, trvající na tom, že vybraným příjmením může být buď „Grunkin“ nebo „Paul“.

18 — Podle Stefana Grunkina rodiče původně prohlásili příjmením Leonharda Matthiase „Grunkin-Paul“ a změna byla provedena za účelem uvedení rodného listu do souladu s uvedeným prohlášením. Ať byly přesné skutkové okolnosti jakékoliv, je třeba nicméně vycházet ze skutečnosti, že volba „Grunkin-Paul“ byla volbou, kterou rodičům umožňovalo dánské právo.

19 — Body 15 a 16.

24. Rodiče napadli zamítavé rozhodnutí před německými soudy, ale jejich opravný prostředek byl zamítnut v posledním stupni v roce 2003.

25. Příslušný Standesamt (matriční úřad) poté v souladu s § 1617 odst. 2 BGB předložil záležitost k rozhodnutí Amtsgericht Niebüll. Role tohoto soudu jakožto Familiengericht byla jmenovat rodiče, který bude mít právo vybrat příjmení dítěte, nebo jehož vlastní příjmení je třeba dát dítěti, pokud nebude volba provedena.

26. Tento soud však měl pochybnosti, zda je kolizní norma obsažená v článku 10 EGBGB platná ve světle článků 12 ES a 18 ES, pokud se určení příjmení řídí pouze státní příslušností. Proto předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu Smlouvy o ES, pokud jde o slučitelnost článku 10 EGBGB se Smlouvou o ES²⁰.

27. V řízení před Soudním dvorem byla zpochybněna přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce tím, že předkládající soud zjevně vystupuje ve své správní funkci, a nikoliv ve své soudní funkci.

28. Generální advokát Jacobs ve svém stanovisku ze dne 30. června 2005 uznal tyto pochybnosti, avšak považoval za vhodné, aby Soudní dvůr přesto odpověděl na předlo-

ženou otázku²¹. Měl za to, že situace spadá do působnosti práva Společenství a že ačkoliv se zde nejednalo o diskriminaci na základě státní příslušnosti, je „zcela neslučitelné se statutem a právy občana Evropské unie [...] aby se od občanů Unie požadovalo mít rozdílná jména podle zákonů různých členských států“²².

29. Rozsudkem ze dne 27. dubna 2006 určil Soudní dvůr, že není příslušný k odpovědi na položené otázky, neboť předkládající soud nemůže být považován za orgán vykonávající soudní funkci.

30. Dne 30. dubna 2006 rodiče opět žádali, aby Standesamt zapsal jejich syna pod příjmením Grunkin-Paul, pod kterým byl zapsán v Dánsku. Standesamt opět zamítl tento zápis s odůvodněním, že takový zápis není podle německého práva přípustný.

31. Podle německého procesního práva se projednává opravný prostředek rodičů proti tomuto opětovnému zamítnutí jiným Amtsgericht, a to Amtsgericht Flensburg. Tento soud poznamenává, že podle německého

20 — Věc C-96/04, citovaná v poznámce pod čarou 17.

21 — Body 30 až 44 uvedeného stanoviska.

22 — Body 45 až 56.

práva nemůže matrikáři nařídít, aby zapsal složené příjmení, avšak má podobné pochybnosti jako Amtsgericht Niebüll.

dřívější řízení dospělo k pravomocnému rozhodnutí, a (b) zda má toto řízení povahu skutečného řízení.

32. Amtsgericht Flensburg proto žádá o rozhodnutí o následující předběžné otázce:

„Může být s přihlédnutím k zásadě zákazu diskriminace stanovené v článku 12 ES a s ohledem na volný pohyb zaručený všem občanům Unie článkem 18 ES kolizní norma uvedená v článku 10 EGBGB platná, pokud se právo týkající se jmen váže pouze na státní příslušnost?“

33. Písemná vyjádření byla předložena Stefanem Grunkinem, belgickou, francouzskou, německou, řeckou, litevskou, nizozemskou, polskou a španělskou vládou a Komisí. Německá, řecká, litevská a španělská vláda a Komise se účastnily jednání.

35. Tyto pochybnosti však nesdílí německá vláda, která detailně vysvětluje, proč je podle německého práva původní řízení přípustné a že se jedná skutečně o sporné řízení. V zásadě dali rodiče Leonharda Matthiase podnět k zahájení řízení (která nejsou promlčena konečným zamítnutím jejich předchozích žalob v roce 2003) proti Standesamt a požadovali, aby mu byla uložena povinnost zapsat příjmení dítěte jakožto „Grunkin-Paul“. Za účelem rozhodnutí, zda toto může být nařízeno – a v této souvislosti předkládající soud jasně jedná jako soudní orgán – potřebuje předkládající soud rozhodnutí o výkladu práva Společenství.

Přípustnost

34. Přípustnost této žádosti o rozhodnutí o předběžnou otázku není formálně napadáána, ačkoliv belgická vláda vznáší otázku, (a) zda je předkládající soud příslušný k nařízení zápisu složeného příjmení, zejména pokud

36. Z tohoto důvodu nepovažují za nezbytné, aby Soudní dvůr blíže zkoumal přípustnost této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

K věci samé

v nichž není kompatibilita nebo harmonizace úplná.

Úvodní úvahy

37. Mezinárodní právo soukromé není, ačkoliv tak může naznačovat jeho název, částí mezinárodního práva. Je odvětvím vnitrostátního práva každého právního systému. Poskytuje mechanismus, nebo přesněji řadu vzájemně propojených mechanismů pro určení – pokud právní situace nebo vztahy vykazují vztahy více než k jednomu právnímu systému – jaké soudy nebo jiné orgány jsou příslušné, jaké hmotné právo se má použít a jaké účinky mají nebo jak je třeba uznat přijatá rozhodnutí nebo právní akty, které byly vytvořeny nebo přijaty v souladu s jinými právními systémy.

38. Jelikož dotčené situace nebo vztahy spadají podle své definice do příslušnosti více států, je soukolí každého právního systému nutně ve vzájemném vztahu se soukolím jiných systémů. Někdy do sebe kolečka zapadají, jindy na sebe narazí. Pokud do sebe zapadnou (což je lepší), může to být tím, že dotčené právní systémy mají od počátku kompatibilní pravidla, anebo tím, že spolupracovaly, aby dosáhly kompatibility v součinnosti s orgánem, jakým je ICCS nebo Haagská konference o mezinárodním právu soukromém²³, nebo (v Evropské unii) to může být tím, že jim byla kompatibilita uložena právními předpisy Společenství. Existuje však stále ještě mnoho oblastí,

39. Celkově se tedy nabízí obraz komplexního systému komplexních mechanismů, které na sebe vzájemně komplexně působí, nikoliv však vždy harmonicky. Jakékoliv přizpůsobení jednoho z mechanismů se může dotknout celé řady vzájemných vztahů. Změna pravidel mezinárodního práva soukromého jednoho právního systému týkající se určování jmen se může odrazit nejen ve způsobu, jak na sebe vzájemně působí tato pravidla a obdobná pravidla jiného systému, ale i v použití vlastních pravidel mezinárodního práva soukromého týkajícího se příslušných oblastí osobního statusu nebo rodinného práva (se změnami interakcí mezi těmito pravidly a pravidly jiných systémů, které jsou jejich důsledkem) nebo relevantních pravidel hmotného práva.

40. Proto není překvapením, že většina členských států, která v projednávaném případě předložila vyjádření, naléhala na Soudní dvůr, aby se vyhnul zásahu do dotyčné německé kolizní normy. Někteří komentátoři z akademických kruhů nadto kritizovali rozsudek Soudního dvora ve věci *García Avello* a stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci

23 — Jehož členy jsou všechny členské státy a samotné Evropské společenství (viz rozhodnutí Rady 2006/719/ES ze dne 5. října 2006, Úř. věst. L 297, s. 1).

Standesamt Stadt Niebüll, neboť zde nebyly brány v úvahu důsledky zvoleného konceptu²⁴.

práva, které se uplatní v manželských věcech²⁶.

41. Jistě se jedná o oblast, kde je nutné, aby se Soudní dvůr pohyboval obezřetně a starostlivě. Avšak to, že je namístě obezřetnost, neznámá, že se musí obávat učinit jakýkoliv krok.

43. Za těchto podmínek je tím spíše pravdou, jak určil Soudní dvůr ve věci *García Avello*²⁷, „i když jsou členské státy příslušné k určení pravidel upravujících příjmení osoby, musí nicméně při výkonu své pravomoci dodržovat právo Společenství [...] zejména ustanovení Smlouvy, zvláště týkající se práva přiznaného každému občanovi Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států“.

42. Jak poznamenalo několik členských států, jde o oblast, kterou může Společenství upravovat – stejně jako již na základě čl. 61 písm. c) ES a čl. 67 odst. 1 ES upravilo příslušnost a uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti²⁵ a zamýšlí úpravu otázky

44. V důsledku toho se nemůže Soudní dvůr vyhnout své povinnosti poskytnout výklad práva Společenství, který by byl užitečný pro vnitrostátní soudy, jakým je v projednávaném případě *Amtsgericht Flensburg*, jehož úlohou je určit, zda jsou určité vnitrostátní předpisy skutečně slučitelné s právem Společenství.

24 — Viz například komentáře k věci *García Avello* *Matthias Audita*, v *Recueil Dalloz* 2004, s. 1476, bod 20, a *Thomase Ackermanna*, v *Common Market Law Review* 2007, s. 141, zvláště na s. 153, a ve stanovisku k věci *Standesamt Stadt Niebüll* *Dietera Henricha*, v *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts* 2005, s. 422.

25 — V současné době v nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).

26 — Návrh Komise KOM (2006) 399 konečné ze dne 17. července 2006, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech. Podle odůvodnění „vzrůstající mobilita občanů v rámci Evropské unie [vedoucí] ke zvyšujícímu se počtu mezinárodních párů, tj. manželů, kteří mají rozdílnou státní příslušnost, manželů, kteří žijí v různých členských státech, nebo ve členském státě, jehož nejsou státními příslušníky“ – tedy přesně kontext, do něž je zasazen projednávaný případ.

27 — V bodě 25.

45. Nepochybně je pravdou, že tyto záležitosti by byly jednodušší, kdyby k úpravě situace byly přijaty právní předpisy Společenství (nebo kdyby byly všechny členské státy členy ICCS a ratifikovaly všechny její úmluvy). Legislativní řešení nebo řešení mezinárodní smlouvou by bylo v takové oblasti též přiměřené. Diskuse, které předcházejí přijetí právních předpisů Společenství nebo mnohostranných úmluv, jsou nutně delší, zevrubnější a rozsáhlejší, než je možné v rámci řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem. Rovněž vzhledem ke vzrůstající mobilitě občanů na území Evropské unie, která není jen jednotným trhem, ale také jednotnou oblastí svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, je zřejmé, že konflikty zájmů, v nichž se jedná o určení a užívání osobních jmen se může začít (a zřejmě bude) vyskytovat častěji, dokud nebude nalezeno vhodné řešení. Takové řešení by mělo být plně a systematicky promyšleno s ohledem na všechny jeho vlivy na všechny dotčené právní systémy.

46. Avšak žádné takové řešení zatím neexistuje. Za současného stavu věcí musí Soudní dvůr vykládat stávající právo Společenství týkající se práva občana svobodně se pohybovat a pobývat na územích členských států, aniž by byli diskriminováni na základě státní příslušnosti. Soudní dvůr musí výklad provádět s ohledem na zvláštní situaci, o kterou se jedná v původním řízení. Musí se mít na pozoru před zásahy do pravomoci členských států v oblasti mezinárodního práva soukromého, které nejsou nezbytné. Současně však nesmí ani rozmělnit či oslabit

koncept občanství Unie – „základní status státních příslušníků členských států“²⁸ – nebo zbavit práva vycházející z tohoto statutu jejich právého významu.

47. V projednávaném případě mám za to, že otázka, která musí být rozhodnuta, aby vnitrostátní soud mohl dospět k rozhodnutí ve věci, která před ním probíhá, je užší, než se může na první pohled zdát.

48. Zprvce není dotčeno samotné hmotněprávní pravidlo německého práva, podle kterého musí být příjmem dítěte příjmem jednoho z rodičů, aniž by byla dána možnost kombinace jmen obou rodičů. V této oblasti nelze uplatnit žádná hmotněprávní pravidla práva Společenství (není zde ani žádný právní základ pro přijetí takových pravidel), a žádné vnitrostátní pravidlo předepisující nebo zakazující určitou zvláštní formu jména nemůže samo o sobě porušit práva občana na zákaz diskriminace a právo volného pohybu a pobytu. Problém může nastat pouze tehdy, jestliže se takové pravidlo ve prospěch jednotlivce dostane do konfliktu s pravidlem jiného členského státu.

28 — Rozsudek ze dne 20. září 2001, Grzelczyk (C-184/99, Recueil, s. I-6193, bod 31). Tato formulace byla od té doby opakovaně užívána, naposledy v rozsudku ze dne 11. prosince 2007, Eind (C-291/05, Sb. rozh. s. I-10719, bod 32).

49. Zadrugé je sice otázka vnitrostátního soudu formulována tak, že se jedná o slučitelnost kolizní normy zakotvené v článku 10 EGBGB s právem Společenství, podle mého názoru však není třeba zkoumat platnost tohoto ustanovení jako celku, ale pouze platnost jeho účinku ve spojení s § 1617 BGB, podle kterého je vyloučen zápis příjmení vytvořeného v souladu s právem a zapsaného v Dánsku.

50. V důsledku toho nejsou tvrzení některých členských států před Soudním dvorem, důrazně poukazujících na nadřazenost státní příslušnosti nad místem obvyklého pobytu jakožto hraničního určovatele ve věci osobního statusu (jakožto stabilnější a jasněji stanovitelné kritérium), podle mého názoru přímo relevantní, nezávisle na tom, zda jsou správná či nikoliv. Soudní dvůr se mezi těmito dvěma kritérii nemusí rozhodovat a také by to neměl činit – stejně jako ve věci García Avello nerozhodl mezi belgickými a španělskými pravidly o určení příjmení dítěte²⁹. Jeho zvláštním úkolem v tomto případě je spíše posoudit neuznání jména podle měřítek práva Společenství.

51. Konečně se mi jeví významným, že původní řízení se týká skutkových okolností, za nichž bylo příjmení určeno a zapsáno při

narození v souladu s použitelným dánským právem a krátce po narození bylo změněno a znovu zapsáno v souladu s tímž použitelným právem *předtím*, než byla podána žádost o zápis tohoto jména u německých orgánů. Proto se nejedná o případ, v němž se v členském státě místa obvyklého pobytu změnilo jméno určené v souladu s právem členského státu státní příslušnosti. Skutečnost, že původně zapsané příjmení bylo *slučitelné* s německými pravidly a že opravené příjmení s nimi slučitelné nebylo, neznamená, že první jméno bylo vytvořeno *podle* těchto pravidel. Obě jména byla vytvořena podle dánských pravidel a rodiče Leonharda Matthiase byli oprávněni využít všech možností podle dánských pravidel v době, kdy měli svůj obvyklý pobyt v Dánsku. Nyní nepožadují zápis dítěte, kterému ještě nebylo dáno žádné příjmení, ale přepis jména, které dítě má podle práva země svého narození a trvalého pobytu, do německých matrik. Zatímco v souladu s čl. 7 odst. 1 úmluvy o právech dítěte muselo být jméno Leonharda Matthiase zapsáno neprodleně po narození v Dánsku, vyplývá ze znění § 1617 odst. 3 BGB, že jeho jméno nemuselo být neprodleně automaticky zaznamenáno do dokumentu německého matričního úřadu nebo dokumentu totožnosti.

52. Budu proto tento případ pojímat na tomto užším základě a zaprvé zkoumat, zda tato situace spadá do působnosti práva Společenství; zadrugé, zda zahrnuje diskriminaci na základě státní příslušnosti nebo překážky práva volného pohybu a pobytu;

29 — V bodě 42 svého rozsudku sice komentoval *raison d'être* obou systémů a způsoby, jakými se každý z těchto systémů zdá být přizpůsoben tomuto *raison d'être*, nedospěl však ohledně jejich dotyčných předností k žádnému závěru.

a zatřetí, zda lze takovou diskriminaci nebo překážku, pokud existuje, ospravedlnit.

a pobytu osob. Soudní dvůr v této věci doplnil³³, že dítě může požívat práv z těchto ustanovení, než dosáhne věku požadovaného pro způsobilost k právním úkonům, aby mohlo samo vykonávat uvedená práva.

Použitelnost práva Společenství

53. Generální advokát Jacobs poukázal ve svém stanovisku ve věci *Standesamt Stadt Niebüll*³⁰ na konstatování Soudního dvora ve věci *García Avello*, že spojitost s právem Společenství existovala s ohledem na dotčené děti, „které jsou státními příslušníky jednoho členského státu s legálním pobytem na území jiného členského státu“³¹, a zastával názor, že totéž se uplatní rovněž v případě Leonharda Matthiase.

55. Zdá se mi, že skutkové okolnosti v původním řízení spadají do působnosti práva Společenství z obdobných, avšak ještě silnějších důvodů.

56. Zprvce, Leonhard Matthias se narodil a obvykle pobývá v jednom členském státě a zároveň má (pouze) státní příslušnost jiného členského státu.

54. Poukázal rovněž na konstatování ve věci *Zhu a Chen*³², že situace státního příslušníka členského státu, který se narodil v jiném členském státě, avšak neuplatnil právo na volný pohyb, nemůže být postavena naroveň čistě vnitrostátní situaci, čímž by byl uvedený státní příslušník zbaven výhod ustanovení práva Společenství v oblasti volného pohybu

57. Zadruhé, jakožto občan Unie požívá Leonhard Matthias právo volného pohybu a pobytu podle práva Společenství. Navíc, na rozdíl od dětí ve věcech *García Avello* nebo *Zhu a Chen*, vykonával toto právo a pokračuje v jeho výkonu bydlením postupně ve dvou dotčených členských státech a opakovaným stěhováním mezi těmito státy – neboť je k tomu nucen z důvodu rodinné situace, nad níž nemá kontrolu.

30 — V bodech 48 a 49.

31 — Bod 27 rozsudku.

32 — Rozsudek ze dne 19. října 2004 (C-200/02, Sb. rozh. s. I-9925, bod 19).

33 — V bodě 20.

58. Zatřetí se tímto chováním dostal do konfliktu mezi pravidlem uloženým mu právem jednoho členského státu a možností, kterou měli jeho rodiče a které jeho jménem v souladu s právem jiného členského státu využili.

59. Taková situace jednoznačně spadá – jak *ratione personae* tak i *ratione materiae* – do oblasti působnosti práva Společenství v podobě pravidel upravujících výkon práv občanů na volný pohyb a práva nebýt diskriminováni.

Jedná se zde o diskriminaci?

60. Ve svém stanovisku ve věci Standesamt Stadt Niebüll³⁴ poznamenal generální advokát Jacobs, že podle tohoto sporného předpisu je zřejmé, že se všemi, kteří mají pouze německou státní příslušnost, se zachází stejně a že se všemi, kteří mají (nebo jejichž rodiče mají) víc než jednu státní příslušnost, se zachází rozdílně, ale zcela bez diskriminace s ohledem na jejich státní příslušnost.

61. Žádný ze zúčastněných, kteří předložili v projednávané věci vyjádření, s tímto

názorem nevyjádřil nesouhlas. Ani já tak neučiním.

62. Je sice pravdou, že pravidlo v článku 10 EGBGB *rozlišuje* mezi osobami podle jejich státní příslušnosti, avšak tato rozlišení jsou nevyhnutelná tam, kde je státní příslušnost pojítkem s určitým právním řádem. Toto ustanovení naopak *nediskriminuje* na základě státní příslušnosti. Účelem zákazu takové diskriminace není odstranit důvody, které nutně vyplývají z toho, že má osoba státní příslušnost jednoho členského státu, a nikoliv jiného členského státu (tyto rozdíly jsou jasně zachovány v čl. 17 odst. 1 druhé větě ES), ale vyloučit *další* rozdíly v zacházení, které se zakládají na státní příslušnosti a které působí k *tíži* občana Unie.

63. Podle německého práva se s každým občanem Unie, který má jednu státní příslušnost, zachází v souladu s právem členského státu jeho státní příslušnosti, zatímco se všemi, kteří mají více než jednu státní příslušnost, se (v souladu s Garcíí Avello³⁵) zachází jinak než s těmi, kteří mají jednu státní příslušnost, avšak stále v souladu s právem členských států jejich státní příslušnosti. Navíc lze německé hmotné právo použít na každou osobu jakékoliv státní příslušnosti, obvykle pobývající v Německu, která si to přeje, takže státním příslušníkům jiných členských států, kteří mají svůj obvyklý

34 — V bodě 53.

35 — Body 32 až 35.

pobyt v Německu, nemůže být upřena žádná výhoda, kterou požívají němečtí státní příslušníci.

64. Zákaz diskriminace – zásada rovného zacházení – v právu Společenství se nicméně neomezuje na otázky státní příslušnosti. Obvykle je vyjádřena jako všeobecný požadavek, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno³⁶.

65. Zatímco dotýčný předpis evidentně zachází stejným způsobem se všemi situacemi, v nichž se určuje příslušnost jednotlivce k právnímu řádu podle státní příslušnosti, nevztahuje se toto rovné zacházení na situace, v nichž je hraničním určovatelem místo obvyklého pobytu. Právní řády Společenství zčásti mají vazbu k jednomu a zčásti k druhému kritériu.³⁷ Proto lze položit otázku, zda nevyžaduje zásada rovného zacházení, aby byla kritériu místa obvyklého pobytu, které se použije v dánském právu, a kritériu státní příslušnosti, které se použije v německém právu, přisuzována stejná váha.

66. Podle mého názoru je na tuto otázku třeba odpovědět kladně. Opačná odpověď by vyžadovala stanovisko k otázce, které kritérium je „lepší“ a kterému je třeba přisoudit větší váhu. To je úkol, který je třeba, pokud se tak má stát, aby učinil zákonodárce Společenství, nikoliv Soudní dvůr. Dokud není jednotné pravidlo, je věcí členských států, aby se rozhodly, který hraniční určovatel chtějí využívat při určování práva, které se použije v oblasti jmen osob, pokud při výkonu této pravomoci jednají v souladu s právem Společenství.

67. Zatímco pouhá skutečnost, že byla jakožto hraniční určovatel zvolena státní příslušnost, a nikoli místo obvyklého pobytu (nebo naopak), neporušuje požadavek práva Společenství na rovné zacházení, vede neuznání účinků opatření, která jsou platná podle jiného právního řádu, používajícího jiný hraniční určovatel, k takovému porušení.

68. Příkladem toho by mohla být skutečnost, že pokud by se Leonhard Matthias nenarodil

36 — Viz *García Avello*, bod 31, a zde uvedená judikatura. Soudnímu dvoru bylo vytýkáno (viz *Ackermann*, citovaný výše v poznámce pod čarou 24, s. 149), že ve věci *García Avello* směšoval obecný, „aristotelovský“ pojem rovného zacházení se zvláštním zákazem diskriminace na základě státní příslušnosti podle článku 12 ES. Nezávisle na tom, zda je tato kritika oprávněná, zde hovořím o obecné zásadě jakožto zvláštním institutu.

37 — Nařízení č. 2201/2003 (citované výše v poznámce pod čarou 25, článek 3) skutečně umožňuje volbu mezi dvěma kritérii při určování příslušnosti ohledně ukončení manželství a návrh Komise na změnu tohoto nařízení (viz výše, poznámka pod čarou 26, navrhovaný nový článek 20) stanoví právo volby při určení právního řádu, který se použije.

v Dánsku, ale v členském státě, který uplatňuje (ve vyhraněné formě) *ius soli*,³⁸ mohl získat státní příslušnost tohoto členského státu a německé právo by uznalo jméno určené v souladu s tímto právem. S německými občany narozenými v jiném členském státě a zapsanými pod jménem vytvořeným v souladu s právem tohoto státu jejich místa obvyklého pobytu se tedy zachází odlišně v závislosti na tom, zda jim stát rovněž umožní získání své státní příslušnosti, což je otázka, která nezbytně nesouvisí s kritériem, které užívá při určování použitelného práva týkajícího se jmen.

69. Jestliže proto směřuje kolizní norma členského státu systematicky k neuznání příjmení, daného státnímu příslušníku tohoto členského státu v souladu s právem tohoto členského státu narození a místa obvyklého pobytu, které se použije podle kolizních norem prvně jmenovaného členského státu, nepředstavuje toto neuznání diskriminaci na základě státní příslušnosti zakázanou článkem 12 ES. Podle mého názoru je to však v rozporu s obecnou zásadou rovného zacházení. Tato zásada vyžaduje, že pokud se skutkový stav neomezuje pouze na jeden členský stát, ale zahrnuje výkon práva zaručeného Smlouvou o ES, nemůže být s odkazem na právo jiného členského státu zacházeno jinak podle toho, zda je tento odkaz (podle práva tohoto jiného členského státu) založen na státní příslušnosti nebo místě obvyklého pobytu.

70. Jiné porušení této obecné zásady může být spatřováno ve skutečnosti, že německý předpis zachází *stejně* jednak s různými situacemi německých státních příslušníků, jejichž jméno *nebylo* předtím zapsáno v jiném členském státě, a jednak s těmi, jejichž jméno takto zapsáno *bylo*.

71. Nicméně stejně jako zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti nezakazuje zásada rovného zacházení veškeré rozlišování bez ohledu na okolnosti. Proto se zdá být nezbytné zkoumat, zda je rovněž porušena svoboda pohybu nebo pobytu Leonharda Matthiase.

Jedná se o překážku svobody pohybu nebo pobytu?

72. V rozsudku García Avello Soudní dvůr poznamenal, že „rozdíly v příjmeních mohou způsobit závažné nevýhody v profesní i soukromé sféře, vyplývající zejména z obtíží dosáhnout v členském státě, jehož jsou státními příslušníky, právních účinků

38 — Například Irsko – viz Zhu a Chen, bod 9.

diplomů a dokumentů vystavených na příjmení, uznaných v jiném členském státě, jehož jsou rovněž příslušníky“³⁹.

73. Takové nevýhody se nijak nezmírňují tím, že má osoba státní příslušnost pouze jednoho z dotčených členských států. Z praktického hlediska nevyplývají z toho, že má osoba více než jednu státní příslušnost, ale ze skutečnosti, že se jakožto občan Unie pohybuje mezi členskými státy a postupně žije, studuje, pracuje, žádá o dávky, vyplňuje úřední formalitu, otvírá bankovní účty a uskutečňuje mnohé jiné operace každodenního života v každém z těchto států.

74. Tyto praktické obtíže podle názoru generálního advokáta Jacobse v jeho stanovisku ve věci *Standesamt Stadt Niebüll*, „představují zřejmou překážku práva [Leonharda Matthiase], jakožto občana pohybovat se a pobývat svobodně na území členských států“⁴⁰. S tímto názorem souhlasím.

75. Některé členské státy však namítaly, že v dotyčné kolizní normě nebo v jejím použití v tomto případě není nic, co by mohlo bránit

výkonu práva svobody pohybu nebo pobytu nebo jej učinit méně přitažlivým⁴¹. Rodiče Leonharda Matthiase měli možnost vybrat v Dánsku příjmení, které je v souladu v německém právem a takové příjmení by bylo dítěti i dáno, pokud by se vědomě nerozhodli pro jinou možnost. Rodiče nemohou být odrazováni od stěhování do jiného členského státu vědomím, že s nimi bude zacházeno stejně, jako pokud by tohoto práva nevyužili.

76. Tato argumentace sama o sobě není nesprávná – možná je pravdou, že neexistuje členský stát, v němž by příjmení Leonharda Matthiase, pokud by se zde narodil, muselo být zapsáno ve formě, která je neslučitelná s německým hmotným právem.

77. Zdá se mi nicméně, že tento argument se mýlí účinkem. Otázkou není, zda mohou být rodiče odrazováni od výkonu svých práv pohybu a pobytu nebo omezováni ve výkonu těchto práv předpisy, které se mohou použít při určování příjmení jejich dětí, ať narozených či nenarozených. Jde o otázku, zda dítěti, jehož narození bylo zapsáno pod určitým jménem v souladu s právem členského státu

39 — Bod 36 rozsudku.

40 — Bod 54 stanoviska.

41 — Viz obdobně například rozsudky ze dne 31. března 1993, *Kraus* (C-19/92, Recueil, s. I-1663, bod 32), nebo ze dne 9. září 2003, *Burbaud* (C-285/01, Recueil, s. I-8219, bod 95).

místa tohoto narození – a které samo neprovedlo žádnou volbu ohledně tohoto zápisu – vznikne nevýhoda nebo obtíže při výkonu *svých vlastních práv* jakožto občana Unie⁴², jestliže členský stát jeho státní příslušnosti odmítne uznat takto zapsané jméno.

dotčené osobě, nutně ztíží výkon jejích práv jakožto občana Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Skutečnost, že, jak poznamenává v projednávaném případě francouzská vláda, Leonhardu Matthiasovi ještě fakticky nebylo bráněno nebo nebyl odrazován od stěhování mezi Dánskem a Německem, neznamená, že jeho právo takto učinit nebylo omezeno.

78. Odpověď musí znít, že tomu tak je. Přinejmenším bude existovat rozdíl mezi rodným listem a cestovními doklady. Pro toho, kdo jako Leonhard Matthias nadále žije převážně v členském státě, kde se narodil, zároveň si však ponechává úzký vztah ke svému členskému státu státní příslušnosti, nutně vyvstanou problémy. V průběhu života obdrží různé dokumenty vystavené na jméno zapsané ve svém rodném listu, ale může obdržet i jiné dokumenty vystavené na jméno uznané svým členským státem státní příslušnosti. Může studovat a získat kvalifikaci v obou státech. Může být registrován za účelem sociálního zabezpečení v obou státech. Může se rovněž odstěhovat do třetího členského státu a mít tam administrativní potíže, neboť má v různých dokumentech zapsána různá jména. Nemůže být opomíjena ani skutečnost, že veřejné orgány i soukromé subjekty reagují v posledních letech se stále větší nedůvěrou na situace, které se zdají být neobvyklé, což mívá často krajně nepříjemné důsledky pro osoby, které jsou vystaveny jejich podezření.

Může být odmítnutí odůvodněno?

80. Pokud způsob, jakým je uplatňováno německé právo v případě, jakým je případ Leonharda Matthiae – a znovu zdůrazňuji, že se jedná o odmítnutí zapsat příjmení, které mu bylo v souladu s právem dáno v Dánsku – je v podstatě neslučitelný jak s požadavkem rovného zacházení, tak může omezit práva poskytnutá mu Smlouvou jakožto občanu Unie, se nabízí otázka, zda může existovat pro takové odmítnutí odůvodnění.

79. Zdá se mi být proto zjevné, že odmítání členského státu, jehož příslušnost osoba má, uznat jméno, dané jí v souladu s právem

81. Možná odůvodnění lze dělit na odůvodnění systematické povahy, která mohou odůvodnit automatické odmítnutí uznávání nebo přepisu, a ta, která se blíže vztahují k osobní situaci, která mohou případ od případu odůvodnit zamítnutí.

42 — Viz rozsudky *García Avello* jakož i *Zhu a Chen*; v obou Soudní dvůr zdůraznil práva dítěte.

82. Ohledně první kategorie poukázalo Německo na výhody nedovolení složených příjmení kombinujících příjmení obou rodičů (neboť, pokud by byla tato praxe umožněna, budoucí generace by se mohla potýkat s nezvladatelně dlouhými příjmeními⁴³, složenými z již složených jmen) a užívání pouze státní příslušnosti jakožto hraničního určovatele při určování práva, které se použije na jména osob (neboť se jedná o stabilnější a snáze zjištělné kritérium než místo obvyklého pobytu).

83. Jak jsem již objasnila, nepovažuji za nezbytné nebo přiměřené zaujmout stanovisko k relativním výhodám rozdílných věcných nebo kolizních norem v této oblasti. Domnívám se však, že se Německo v žádném případě nemůže dovolávat takových argumentů, neboť německé právo zcela nevylučuje ani složená příjmení pro své vlastní státní příslušníky (pokud například podle čl. 10 odst. 3 EGBGB je příjmení dítěte určeno v souladu s vnitrostátním právem rodiče, jehož je státním příslušníkem) ani použití místa obvyklého pobytu jakožto hraničního určovatele (opět podle čl. 10 odst. 3 EGBGB dokonce i v případě, že nemá žádný z rodičů

německou státní příslušnost, se německé právo může uplatnit, pokud nejméně jeden z rodičů pobývá v Německu⁴⁴). Uznání složeného příjmení Leonharda Matthiase, které mu bylo v souladu s právem dáno v členském státě jeho narození a místa obvyklého pobytu, proto zjevně není v rozporu s některou z absolutních zásad německého práva⁴⁵.

84. Rovněž v souvislosti se skupinou odůvodnění systematické povahy argumentuje litevská vláda (která se v jiných ohledech domnívá, že účinky německých předpisů neporušují právo Společenství), že žádný členský stát nemůže být povinen uznávat jména daná jeho státním příslušníkům v souladu s cizím právem, pokud jsou tato jména neslučitelná se strukturou jeho jazyka, zásadní součástí jeho národního dědictví. Litevská příjmení mají odlišnou formu v závislosti na tom, zda jsou jejich nositeli muži nebo ženy a jestliže se jedná o ženu, zda je vdaná nebo svobodná. Tyto rozdíly jsou

43 — Nejdelším složeným příjmením, zaznamenaným ve Spojeném království, se zdá být Temple-Nugent-Brydges-Chandos-Grenville, které užívali vévodové z Buckinghamu a Chandosu v letech 1822 až 1889, kdy titul zanikl – pravděpodobně z důvodu přílišného počtu příjmení. Většine rodin se nicméně daří vyhýbat se takovým výstřelkům.

44 — Zajímavé je uvést případ, na nějž poukázal generální tajemník ICCS na jeho valném shromáždění v Edinburghu dne 15. září 2004. Dne 16. února 2004 zrušil Tribunal Administratif (správní soud) v Lucemburku rozhodnutí lucemburských orgánů, zamítající umožnit dítěti lucemburského manželského páru usazeného v Německu, aby bylo zapsáno v Lucembursku pod příjmením matky. Manželé toto jméno zvolili jako společné příjmení (viz bod 16 a výše uvedenou poznámku pod čarou 12) a dítě, narozené v Německu, zde bylo zapsáno pod tímto jménem v souladu s německým právem, které se může použít podle jeho kolizních norem jakožto právo místa pobytu. Lucemburský soud rozhodl, že taková situace neporušuje veřejný pořádek v Lucembursku.

45 — Srovnej bod 44 rozsudku García Avello, kde Soudní dvůr podtrhl, že systematické odmítní belgických orgánů povolit změnu příjmení bylo jasně nepřiměřené, neboť v jiných, srovnatelných situacích byly možné výjimky.

neodmyslitelně spjatý se strukturou jazyka a zkomolené formy jsou z vnitropolitických důvodů nepřijatelné.

narozením, ale nikoliv státní příslušností, pokud se prokáže, že místo narození bylo zvoleno za účelem obcházení předpisů členského státu státní příslušností, aniž by dítě bylo s tímto místem jiným způsobem skutečně spjaté⁴⁷.

85. Nepovažují za nezbytné rozhodovat o tomto argumentu v souvislosti s projednávaným případem. V tomto případě neexistují indicie, že složené příjmení, jakým je „Grunkin-Paul“ je v rozporu se základními hodnotami německého jazyka. Nicméně je třeba poznamenat, že Evropský soud pro lidská práva zdůraznil význam národního jazyka v oblasti jmen osob a uznal, že určení jazykových pravidel může být odůvodněné⁴⁶.

86. Co se týče okolností, které mohou odůvodnit odmítnutí uznání nebo přepisu v jednotlivém případě, existují různé možnosti. Zdá se být jasně odůvodněné odmítnout zápis příjmení, které je určitým způsobem směšné nebo hanlivé. Kdyby vnitrostátní právo zcela vyloučilo možnost, aby měli sourozenci různá příjmení, lze možná ospravedlnit zamítnutí zápisu jména, které by vedlo k takové situaci. Rovněž může být odůvodněné odmítnout uznat jméno, které bylo dáno v souladu s právem jiného členského státu, s nímž je dítě spojeno svým

87. V projednávaném případě nicméně neexistují žádná vodítka pro to, že je zde dána některá z okolností. Zejména se zdá být spojení Leonharda Matthiase s Dánskem, kde dosud převážně žil a pravděpodobně zde má přátele a kořeny, skutečné a trvalé. V tomto ohledu – a s ohledem na každé odmítnutí zapsat za srovnatelných okolností jméno na základě zvláštních faktorů konkrétního případu – poukazují na to, že německé orgány a Soudní dvůr, stejně jako soudy a orgány ostatních členských států, jsou povinny přednostně zohlednit zájmy dítěte⁴⁸. Předpokládám, že je v zájmu Leonharda Matthiase, jelikož se nyní blíží jeho desáté narozeniny, aby bylo orgány členského státu jeho státní příslušnosti uznáno příjmení, které má téměř celý svůj život v členském státě jeho obvyklého a trvalého pobytu.

46 — Viz Bulgakov v. Ukrajina (č. 59894/00 ze dne 11. září 2007), bod 43 a zde uvedená judikatura.

47 — Připustit takové odůvodnění by však vedlo k určitému konfliktu s rozsudkem Soudního dvora ve věci Zhu a Chen, citovaným v poznámce pod čarou 32, v jehož bodě 34 a následujících Soudní dvůr odmítl argument, že není možné odvolat se na státní příslušnost členského státu, pokud byla získána na základě místa narození zvoleného pouze za tímto účelem. Argumentace Soudního dvora se nicméně opírala o právo každého členského státu určit podmínky získání státní příslušnosti, a netýkala se užívání státní příslušnosti, nebo jakéhokoli jiného kritéria jakožto *pojítka* pro účely mezinárodního práva soukromého. Viz rovněž rozsudek ze dne 7. července 1992, Singh (C-370/90, Recueil, s. I-4265), bod 24, a zde uvedená judikatura.

48 — Viz výše, bod 9.

Závěrečné poznámky

i jiných srovnatelných řízení, jež mohou být zahájena u jiných vnitrostátních soudů.

88. Dospěla jsem tedy k názoru, že Soudní dvůr by měl vykládat právo Společenství ve vztahu k právu občana svobodně se pohybovat a pobývat v Evropské unii a nebýt přitom diskriminován tak, že v původním řízení je třeba příjmení Leonharda Matthiase – Grunkin-Paul – řádně zapsané v Dánsku před více než devíti lety zapsat v Německu.

90. S ohledem na poslední zmíněný aspekt jsem zdůraznila, že v projednávaném případě je třeba postupovat s určitou opatrností. Zatímco plně souhlasím s generálním advokátem Jacobsem, že je „zcela neslučitelné se statutem a právy občana Evropské unie – který je, podle slov Soudního dvora, „předurčen být základním statutem státních příslušníků členských států“, aby se od občanů Unie požadovalo mít rozdílná jména podle zákonů různých členských států“⁴⁹, chápu rovněž široce vyjádřenou obavu, že křehká konstrukce pravidel mezinárodního práva soukromého týkající se osobního statusu v Evropské unii by neměla být uvedena do naprostého zmatku.

89. Je samozřejmě pravdou, že v řízení o předběžné otázce je rolí Soudního dvora vykládat právo Společenství, a nikoliv použít toto právo na skutkový stav, který je základem původního řízení, a že účel řízení je zajistit jednotný výklad a použití práva Společenství ve všech členských státech. Jinými slovy nemůže Soudní dvůr sám rozhodnout konkrétní případ projednávaný před předkládajícím soudem, jeho rozhodnutí však bude určující pro řešení jak tohoto právního sporu, tak

91. Proto bych ráda zdůraznila, že mé řešení nevyžaduje zásadní změnu německých hmotněprávních předpisů nebo kolizních norem v oblasti jmen, avšak pouze by vyžadovalo, aby tyto normy ponechaly více prostoru pro uznání dřívější volby jména, která byla provedena platně podle práva jiného členského státu. Proto zahrnuje toto řešení pouze

49 — Stanovisko ve věci Standesamt Stadt Niebüll (bod 56, kde je citován rozsudek ze dne 15. března 2002, Bidar, C-209/03, Recueil, s. I-2119, bod 31).

uplatnění zásady vzájemného uznávání, která je základem tak velké části práva Společenství, nejen v hospodářské oblasti, ale i v občansko-právních věcech.

v souvislosti se způsobem, jakým jsou v současné době používány příslušné německé předpisy).

92. Kromě toho bych doporučila v projednávaném případě rozhodnutí, které není ušito na míru pouze zvláštní situaci, v níž se nachází Leonhard Matthias, ale které ponechává prostor i pro výjimky, které mohou být odůvodněny z důvodů veřejného pořádku (ačkoliv podle mého názoru v tomto řízení nebyla uvedena žádná oprávněná výjimka

93. Konečně bych ráda poukázala na to, že určení jména osobě je sice záležitost, která spadá do oblasti působnosti zákonů o osobním statusu, že však představuje v této oblasti spíše zvláštní otázku. Zahrnuje identifikaci, která se liší od otázky právního statusu nebo způsobilosti k právním úkonům. Proto se nedomnívám, že rozhodnutí Soudního dvora v oblasti jmen musí být nutně přeneseno na tyto jiné otázky.

Závěry

94. Ve světle předcházejících úvah zastávám stanovisko, že Soudní dvůr by měl na otázku položenou Amtsgericht Flensburg odpovědět následovně:

„– kolizní norma, podle níž je třeba určit jméno osoby v souladu s právem jeho státní příslušnosti, není jako taková neslučitelná s články 12 ES, 17 ES nebo 18 ES;

- takovou normu je však třeba použít tak, aby bylo respektováno právo každého občana Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států;
- toto právo není respektováno, jestliže byl občan Unie zapsán pod určitým jménem v souladu s právem, které se použije v místě jeho narození, dříve než muselo být jeho jméno zapsáno na jiném místě, a musí později v jiném členském státě nechat zapsat jiné jméno;
- v důsledku toho nesmějí orgány členského státu při zápisu jména občana Unie automaticky odmítnout uznat jméno, pod kterým již byl řádně zapsán v souladu s předpisy jiného členského státu, pokud uznávání nebrání naléhavé důvody veřejného zájmu, které nepřipouštějí žádnou výjimku.“